بۆچی پێویستە پشتیوانی لە جیابونەوەی کوردستانی عێراق بکرێت؟ … حەمید تەقوایی

سیما بەهاری: بەم دوایانە مەسعود بەرزانی سەرۆکی هەرێمی کوردستانی عێراق ڕایگەیاند کە بە زوویی لە پێناو جیابونەوەی کوردستان لە عێراق ڕیفراندۆم ئەنجامدەدات. لەداوی هێرشی دەوڵەتی ئەمریکا بەسەر عێراق و ڕوخانی حکومەتی ناوەندی، کوردستانی عێراق لەڕوی وابەستەیی بە عێراقەوە لە سەربەخۆییەکی ئابوری و سیاسی و فەرهەنگی بەرفراوان بەهرەمەند بوو.

لە هەلومەرجێکی ئاوادا نەخشە و داواکاری ڕیفراندۆم بۆ جیابونەوە لە عێراق دەتوانێت چ مانایەکی هەبێت؟

حەمید تەقوایی: ئەم خواستە هەروەک کە ئاماژەت پێدا مەسعود بارزانی ڕایگەیاندوە. ئەو پێشتریش چەندجار ئەم بابەتەی هێناوەتە کایەوە بەڵام ئەمە بۆ یەکەمجارە کە هەردوو حیزبی دەسەڵاتدار یانی پارتی دیموکرات و یەکێتی نیشتمانی لەم بارەیەوە هاوڕابن. ئەمجارە مەسەلەکە بەشێوەیەکی بەرجەستەتر و بە هاوڕاییەکی زیاترەوە لە نێوان حیزبە دەسەڵاتدارەکانی کوردستانی عێراقدا هاتۆتەوە ئاراوە. لە ڕوانگەی ئەم حیزبانەوە پرسی جیابونەوە، هەرچەندە کە بەمشێوەیە ناوی دەبەن، کارتێکە بۆ گفتوگۆ و سازش و ڕێکخستنی پەیوەندیەکانیان لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی و هەروەها دەوڵەتانی تری ناوچەکە. بۆ ئەم حیزبانە پرسی جیابونەوە دەسکەکی فشارە لە پێناو بەدەستهێنانی بەشی زیاتر لە دەسەڵاتدا، و لەپێناو ئەوەی کە هەرچی زیاتر میلی تەرازوەکە لە قازانجی حکومەتی هەرێم و قازانجی خۆیاندا بشکێننەوە و قورستری بکەن. هەڕەشەی جیابونەوە زیاتر مانۆڕێکی دیپلۆماسی و تاکتێکی ئەحزابی ناسیونالیستی دەسەڵاتدارە لە پێناو بەدەستهێنانی زیاتری دەسەڵات و بەهێزکردنی جێگاوپێگای خۆیان لە حکومەتی هەرێمدا. هەڵبەتە ئەو ئەگەرەش هەیە کە ئەمجارە بە واقعی ریفراندۆم ئەنجامبدرێت بەڵام ئەو ئەگەرە بەهێزترە کە ئەمجارەش بابەتەکە لە ئاستی مانۆڕێکی سیاسی و دیپلۆماسی واوەتر نەڕوات.

ئەم “دیبلۆماسیەتی جیابونەوەیە” بەپێی هەلومەرجی تایبەتی عێراق

مانا پێیدا دەکات. ئێستا دوای هەرشی یەکەمی ئەمریکا (جەنگی کەنداو) ئەوە بە ٢٥ ساڵە دەچێت ئەحزابی ناسیونالیستی لە کوردستانی عێراقدا دەسەڵاتدارن و بەم پێیەش ئەو باسە کلاسیکەی کە گوایا جیابونەوە خواستەکە بە لابردنی ستەمی میللی، وە لە دیدگای بۆرژوازی یان ناسیونالیستەکانی بەناو میللەتە ژێردەستەکان، بە بەهرەمەندبون لە بازاڕ و وڵاتی خۆ و گەیشتن بە دەسەڵاتی سیاسی، ئیتردروست نییە.

تا ئەو شوێنەی کە بە ستەمی میللی دەگەڕێتەوە لەو ماوەیەدا کە ئەم حیزبانە دەسەڵاتداربون تەقریبەن شوێنەوارێک لە ستەمی میللی نەماوەتەوە. خەڵکی کوردستانی عێراق بە زمانی دایکی خۆیان ئەخوێنن، میدیاکان، ڕۆژنامەو بڵاوکراوەکان، ڕادیۆ وتەلەفیزیۆن و چەندانی تر هەموی بە زمانی کوردییە، خەڵک لە پەیوەند بە ئەنجامدانی مەراسیم و نەریت و فەرهەنگ و پۆشینی جلوبەرگی خۆیان لەژێر هیچ فشارێکدا نین، وە لە ڕوی ئابوریشەوە لە چاو سەرجەم خەڵکی عێراقدا لە هەلومەرجێکی خراپتردا نین. حیزبە ناسیونالیستە کوردیەکان ئێستا گەیشتون بە دەسەڵات و سەروەت وسامانێکی زۆر، هەر ئەو ئامانجەی کە بە گشتی حیزبە ناسیونالیستیەکان لە ژێر ناوی سەربەخۆییدا دەیانەوێ پێی بگەن، ئێستا بە دیهاتوە. لەبەر ئەوە نابێت مەسەلەی سەربەخۆیی کوردستانی عێراق لە چوارچێوە کلاسیکیەکەی ڕوبەڕووبونەوەی ناسیونالیزمی کورد لەگەڵ ناسیونالیزمی عەرەبدا ببینین. تا ئەو شوێنەی کە بە حیزبە ناسیونالیستیەکان دەگەڕێتەوە هەروەک وتم هێنانەئارای پرسی جیابونەوە باسەکە کە ئەوان لە پێناو بەدەستهێنانی پێگە و بەشی زیاتر لە دەسەڵات و بە ئەوەی لە ڕوانگەی ئابوری و سیاسیەوە ئیمتیازاتی زیاتری پێ بەدەستبهێنن.

سیما بەهاری: حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی لە ساڵی ١٩٩٥ دا واتە بیست ساڵ زیاترە کە خواستی سەربەخۆیی کوردستانی عێراق پێشنیار دەکات. هۆکاری بەرگری حیزب لە خواستی جیابونەوە چییە؟

حەمید تەقوایی: لە بنەڕەتدا مەسەلەکە ئەوەیە کە لەکوردستانی عێراقدا دوای هەرشی ئەمریکا هەلومەرجێکی تایبەت هاتەئاراوە، سەرگەردانی و پاشاگەردانیەکی سیاسی و ئابوری دروستبوو کە کاریگەربوو لەسەر قوڵکردنەوەی دوژمنایەتی و ڕق وکینەیەکی مێژویی کە ناسیونالیزمی کورد وعەرەب لە نێوان خەڵکدا دروستیانکردبوو. ئەگەر لە یادتان بێت لەو سەردەمەدا هێزە ناسیونالیستیە کوردیەکان پشتیوانیان لە هەرشی ئەمریکا بۆسەر عێراق کرد و لەژێر چاودێری ئاسمانی ئەمریکادا سەرکەوتنیان بەدەستهێنا لە دروستکردنی حکومەتی

هەرێمی و خودموختاری خۆیاندا لە کوردستانی عێراقدا کە تا ڕادەیەکی زۆر سەربەخۆ بوولە دەوڵەتی عێراقی لاوازبوو. دوای هێرشی دوەمی ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی لە ساڵی ٢٠٠٣ دا بارودۆخی سیاسی لە عێراقدا ئاڵۆزتر و زیاتر و زیاتر تێکچوو، شیرازەی کۆمەڵگا لە بەریەکهەڵوەشا و بارودۆخێک هاتە ئاراوە کە جۆرەها دارودەستەی ئیسلامی و قەومی کەوتنە گیانی یەکتر و تا ئەمڕۆش ئەم کارەساتە بەردەوامە.

دەستەواژەیەک کە ئەمە بە پێناسەی بارودۆخی عێراق بەکاریدەهێنین “سیناریۆی ڕەش”ە. ماوەیەکی زۆر پێش ئەم بارودۆخە لە عێراقدا، مەنصور حیکمەت لە وتارێکدا سەبارەت بە بارودۆخی سیاسی ئێران دەستەواژەی سیناریۆی ڕەشی بۆ کۆمەڵگایەک بەکارهێنا کە بەهۆی بارودۆخی سیاسی جۆربەجۆرەوە ڕژێمەکەیان لەبەریەک هەڵدەوەشێت، بارودۆخی ئاسایی و پێناسەکراو لەدەستدەدەن، ناسیونالیستەکان و دەستەوتاقمی قەومی و دینی بەشە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگە لەسەر بنەمای دەمارگیری میللی و قەومی و مەزهەبی بەردەبنە گیانی یەکتر، و کۆمەڵگە دەگۆڕێت بە مەیدانی شەڕ وململانێی ئەم هێزە کۆنەپەرستانە. بارودۆخی عێراق لە دوای هێرشی دوەمی ئەمریکا ڕێک نیشاندەری بونی سیناریۆی ڕەشە. دیارە کاتێک کە مەنصور حیکمەت ئەو باسەی هێنایە ئاراوە هێشتا هێرشی دوەمی ئەمریکا بەسەر عێراق ڕوینەدابوو بەڵام دوای ئەو هێرشە باردۆخێک لە عێراقدا هاتەئارەوە کە ڕێک مەنصور حیکمەت پێشبینی کردبوو.

بە جیابونەوەی کوردساتنی عێراق لە ڕوانگەی جەماوەری خەڵکەوە ئەم بارودۆخە جێگاوڕێگایەکی تر پەیدادەکات. ئاڵوگۆڕەکانی ئەم دوو دەیەی دوایی بارودۆخی سیاسی و کۆمەڵایەتی کوردستانی عێراقی لە بنەڕەتەوە لە بارودۆخی بەشەکانی تری عێراق جیاکردۆتەوە، وە هەر بەو دەلیلەش هەلومەرجی خەبات و هاوسەنگی هێز و گرفتەکانی خەڵک لەو دوو بەشە، سەرەڕای ئەوەی لە چوارچێوەی یەک وڵاتدان، بە تەواوی لەیەکتر جیاوازە. ئەوە دوو دەیە زیاترە کە دەردەسەریەکانی خەڵکی سلێمانی و هەولێر و شارەکانی تری کوردستان لێکچویەکی ئەوتۆیان لەگەڵ شارەکانی تری عێراقدا نییە.
وە ئەم جیاوازیەش هەر ڕۆژە زیاتر و بەرفراوانتر دەبێت. خەڵکی شارەکانی بەغدا و بەسرە و موسڵ نەک تەنها هەر لەگەڵ حکومەتی ناوەندی بەڵکو لەوە گرنگتر بە جۆرەها دەستەو تاقمی ئیسلامی – قەومی کە جیابەجیا کەوتونەتە گیانی یەکتر و خەڵک ڕوبەڕوون. بەڵام لە کوردستانی عێراق ئەم بارودۆخ و سیناریۆی ڕەشە لە ئارادا نییە.

کێشەی سەرەکی کرێکاران و جەماوەری خەڵکی کوردستانی عێراق حکومەتی حیزبە ناسیونالیستیەکانە. حکومەتی هەرێم کە لە کوردستانی عێراق دەسەڵاتدارە حکومەتێکە کە بەتەواوی گەندەڵکارە و دز و پشتبەستووە بە کۆنەپەرسترین سیاسەتی هەڵاواردنی قەومی وناسیونالیستی و ڕەگەزی و ئیسلامی. لە لایەکەوە حیزبە دەسەڵاتدارەکان هاوشێوەی ڕژێمی ئیسلامی ئێران پلەو پایە و پۆستە حکومەتیەکانیان لە نێوان دارودەستە و لایەنگرو ئاغاکانی خۆیاندا دابەشکردوە، دەستیانگرتوە بەسەر سەروەت وسامانی کۆمەڵگەدا و پارە و سەروەتەکانیان زیاتر و زیاتر دەبێت ولە لایەکی تریشەوە لە کۆمەڵگادا هەژاری و بێکاری و بێمافی داد وبێدادیەتی. بۆ نمونە چەندین مانگە تەنانەت کرێ و موچەی کارمەندانی حکومەتیان نەداوە و ناڕەزایەتی گەورە وبەرفراوان دژ بەو باردوخە لە کۆمەڵگادا شکڵی گرتوە.

بەمانایەکی تر لە کوردستانی عێراقدا بارودۆخێکی هاوشێوەی ڕژێمی ئیسلامی ئێران لە ئارادایە، حکومەتێکی گەندەڵ و دژە مرۆیی وە خەڵکێکی ناڕازی و توڕە لەو حکومەتە. لەم دوو دەیەی دوایدا، لە کاتێکدا کە لە سەرجەم ناوچەکانی عێراقدا بارودۆخی سیاسی و کۆمەڵایەتی ڕۆژ بەڕۆژ ڕەشتر و شێواوتر دەبێت و هێزە قەومی و ئیسلامیەکان، کە داعش دوایین نمونەیانە، پەرتەوازەتر دەبن، بارودۆخی کوردستانی عێراق هەرچی زیاتر بە ئاڕاستەی قوڵبونەوەی ململانەی چینایەتی و توندبونەوەی ڕوبەڕوبونەوەی خەڵکی کوردستانی عێراق لەگەڵ حکومەتی هەرێم وەرچەرخاوە.

لە بارودۆخێکی ئاوادا خەڵکی کوردستان بە جیابونەوەیان لە عێراق لە بارودۆخیکی باشتر و یارمەتیدەر بەهرەمەند دەبن لەپیناو خەبات لە ڕاستای بەدیهێنانی خواستە ئینسانیەکانیاندا. بەتایبەتی تا ئەو شوێنەی پەیوەندی بە ڕوبەڕوبونەوەیە لەگەڵ حکومەتدا بارودۆخێکە لە قازانجی خەڵک دەگەڕێت. ئەگەر گومان نەکەم ساڵێک لەمەوپێش بوو کە خەڵکی سلێمانی لە ناڕەزایەتیەکانیاندا دژ بە حیزبە دەسەڵاتدارەکان بە شێوەیەکی سیمبولیک حکومەتیان خستە ناو تابوتێکەوە و بەخاکیان سپارد. خەڵک بەشێوەیەکی بەرفراوان لە حکومەت بێزارن بەڵام ڕوخاندنی حکومەتی هەرێم، حکومەتێکی ناوچەیی کە جوگرافیایەکی سیاسی سەربەخۆی نییە و بەشێکە لە وڵاتێکی تر، مانایەکی ئەوتۆی نییە. کاربەدەستێک وە یان دەسەڵاتداری هەرێمێک کە هەرچەندێکیش خودموختار بێت، ناتوانرێت بڕوخێنرێت.

لە بارودۆخی ئێستادا هەرجارێک خەڵک ناڕەزایەتی ئەنجامدەدن حکومەتی هەرێم حکومەتی ناوەندی پیشاندەدات کە بودجە نانێرێت و

بەشی ئەمە لە پاری فرۆشتنی نەوت نادات و چەندانی تر، وە ئەگەر موچە نادریت و هەزاری وبێکاری و خراپی باری ئابوری هەیە ئەوە کەمتەرخەمی حکومەتی ناوەندییە. لە لایەکی ترەوە حکومەتی ناوەندی بانگەشەی ئەوە دەکات کە ئەوە حکومەتی هەرێمە کە بەرپرسە لە نەهامەتییەکانی خەڵک لە ناوچەکانی کوردستاندا. پێویستە ئەم بارودۆخە بە جیابونەوەی کوردستان کۆتایی پێبهێنرێت. لە کوردستانی سەربەخۆدا، وەک هەر کۆمەڵگایەکی تر کە لەوێدا چەوساندنەوە و هەڵاواردن و بێمافی بێئەندازەیە، خەبات لەپێناو ڕوخاندنی حکومەتدا مانای سیاسی وبابەتیانە وزەمینەی خۆی پەیدا دەکات. لە دەوڵەتی کوردستاندا و بەدەر لە بارودۆخی سیناریۆی ڕەش لە عێراقدا، خەباتی خەڵک دەتوانێت ئامانجیکی ڕون و ڕۆشن پەیدا بکات، قوبێتەوە، و جەمسەربەندی نێوان خەڵک و حکومەت شێوازیەکی ڕۆشن ودیاری وەک ڕەش و سپی بەخۆیەوە بگرێت.

لە ئێستادا واقعیەت ئەوەیە کە لە کوردستانی جیانەبوەدا سەربەخۆ لەوەی کە حکومەتی هەرێم چ جۆرە پەیوەندییەکی لەگەڵ حکومەتی ناوەندیدا هەیە، هۆکاری نەهامەتییەکانی خەڵکی کوردستانی عێراق حکومەتی حیزبە ناسیونالیستییەکانە. زیاتر لە دوو دەیەیە کە ئەم حیزبانە دەستیان لەهەر بەرپرسیارێتییەک لە بەرامبەر ژیانی خەڵک کێشاوەتەوە و لەگەڵ بێزاری وڕق و ڕوو وەرگێڕانی خەڵک لێیان ڕوبەڕون و بە بۆچونی من دەلیلێکی بانگەشەکردن بۆ سەربەخۆیی لەلایەن ئەوانەوە، سەرەڕای لایەنە تاکتیکییەکانی کە لەسەرەوە ئاماژەم پێدا، هەوڵدانە لەپێناو دەرچون لەو بنبەست و بارودۆخە قەیراناویەی حکومەتەکەیان. لە کاتێکدا مەسەلەکە بەپیچەوانەوەیە. لە کۆتاییدا جیابونەوە جێگەوڕێگای حیزبە ناسیونالیستییە دەسەڵاتدارەکان لاواز دەکات. جوگرافیای سیاسی سەربەخۆ بەهانەی “حکومەتی ناوەندی” لە ناسیۆنالیستەکان وەردەگرێتەوە و لە دیدگا و لەبەرچاوی خەڵکدا ئەوان بە ناونیشانی بەرپرسی ڕاستەوخۆی گرفت و نەهامەتییەکانی کۆمەڵگە سەیردەکرێن.
بەم دەلیلانەیە کە ئێمە لە جیابونەوەی کوردستانی عێراق پشتیوانی دەکەین و لەوباوەڕەداین کە پێویستە هێزە کۆمەنیست و چەپ و هێزە مەدەنییەکان لە کوردستان خوازیاری جیابونەوە بن.

سیما بەهاری: وڵاتانی ناوچەکە و دەوڵەتی ئەمریکا چۆن بەرخورد بە پرسی جیابونەوەی کوردستان دەکەن؟ هەڵوێستیان چی دەبێت؟

حەمید تەقوایی: ئەو وڵاتانەی کە بە پرسی کورد ڕوبەڕون – تورکیا و ئێران و سوریایە ¬¬¬¬¬– بە دڵنیایەوە دژی جیابونەوەی کوردستانی

عێراقن. ئەوان نیگەرانی ئەوەن کە جیابونەوەی کوردستانی عێراق ببێتە نمونەو ئەلگەیەک بۆ هێنانەئارای جیابونەوەی کوردستان لە وڵاتەکانی خۆیاندا. لەم ڕووەوە بەتەواوی ئەوە ڕۆشنە کە دەوڵەتانی ناوچەکە دژ بە ئەنجامدانی ڕیفراندۆم لە کوردستانی عێراق و جیابونەوەی دەبن. بەڵام لە سەر یەک ئاستی ستراتیژیتر و گشتی ترهێرشی ئەمریکا بەسەر عێراق وەک بارودۆخێکی شێواو و بێسەروبەرە کە دروست بووە دروستبونی وڵاتێکی کوردنشینی زیاتر لە ڕابردوو لەسەر ڕووی نەخشەی جوگرافیای ناوچەکە فەراهەمکروە.

ئەو ئەگەر و گریمانەیە لە ئارادیە کە عێراق وە تەنانەت سوریاش بەشیوەی یەک وڵات نەمێننەوە. دەوڵەتی ئەمریکا لە سەردەمی بۆشدا دەمی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گەورە دەکوتا کە لە چوارچێوەی ئەم پێشنیارەدا ئەگەر وگریمانەیەک دابەشکردنی عێراقە بەسەر سێ ناوچەی کورد و سونی و شیعە نشیندا. ئەم پێشنیارە لە ئاستی گریمانەیەک واوەتر نەچوو بەڵام جوگرافیای سیاسی ناوچەکە تا ئێستا ناڕۆشنە و یەکلانەبۆتەوە. ئەمڕۆ ئەو پرسەی کە چارەنوسی سوریا دوای ئەسەدیش چی بەسەردێت هاتۆتەسەر بارودۆخە ئاڵۆزەکە. لە هەلومەرجی ئێستادا حیزبە ناسیونالیستە کوردیەکان لە ناوچە کوردنشینەکانی سوریادا دەسەڵاتیان بەدەستەوەگرتوە و تا ڕادەیەکی زۆریش حسابی خۆیان لە دەوڵەتی ناوەندی جیاکردۆتەوە. لە سوریادا بەهەمانشێوە جیاوازی هەلومەرجی سیاسی لە نێوان ناوچە کوردنشینەکان و هەلومەرجی سیناریۆیەکی ڕەش کە لە باقی شارەکانی تری سوریادا هەیە زیاتر بەرفراوانتر دەبێت.

ئەم بارودۆخە بەبەرارد بە سەردەمی پێش هێرشی ئەمریکا بەسەرعێراق، بەتەواوی تازەیە. لەم چوارچێوەیەدایە کە پرسی کورد دورنمایەکی تری بەخۆوە گرتوە و جیابونەوە و سەربەخۆیی لانی کەم بە ناونیشانی یەکێک لە ئەگەرەکان دێتە پێشەوە. بە تایبەتیش ئەمڕۆ دوای هاتنەسەرکاری ترامپ حیزبە ناسیونالیستە کوردیەکان پێیان وایە کە دوبارە دەتوانن پرسەکە بهێننەوە ئاراوە و مومکنە لە پشتی پەردەوە چرای سەوزیان بۆ هەڵبکرێت. تەنانەت ئەگەر بەمشێوەیش نەبێت لەم چوارچێوەیەدا کە وتم پرسی جوگرافیای سیاسی ناوچەکە بەگشتی کراوەیە و لە ژیر پرسیاردایە و کەس نازانێت بارودۆخی عیراق چی بەسەردێت وە یان جەنگی ناوخۆی سوریا بەچ ئەنجامێک دەگات. بەپێی ئەم زەمینەیەیە کە پارتی دیموکرات و یەکێتی نیشتمانی بەهاوبەشی دەم لە ڕیفراندۆم و سەربەخۆیی دەکوتن و ئەم پرسە دەبێتە جیگای باس و گفتوگۆیەکی بەربڵاو لە ناو هێزە سیاسیەکانی ناوچەکەدا.

سیما بەهاری: ئایا پێت وانییە کە بوونی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستان بە گشتی ناسیونالیزمی کورد لە ناوچەکە و بەدیاریکراویش لە ئێراندا بەهێز دەکات؟

حەمید تەقوایی: بە بەچونی من بە پێچەوانەوەیە، ئەمە دەبێتە هۆی ئەوەی کە حیزبە ناسیونالیستییەکان بە خێرایی دەستیان بە خەڵک ئاشکرا ببێت. ئەزمونی کوردستانی عێراق تا ئێستا ئەوەی نیشانداوە. حیزبە ناسیونالیستە کوردییەکان تا پێش گەیشتنیان بە دەسەڵات بانگەشەی زۆریان هەبوو لەسەر بنەمای ئەوەی کە لە پێناو جەماوەری خەڵکدا خەبات و تێکۆشان دەکەن، لە پێناو مافی کورد و کۆتایهێنان بە ستەمی میللی خەبات دەکەن و ئامانجیان ئەوەیە کە خەڵکی کوردستان مافەکانیان بەدەستبهێنن و ئازاد ببن و هتد. بەم بانگەشە و دروشمانە هەژمون وپێگەیان هەم لەناو کۆمەڵگا وە هەم لە ناو خەڵکدا بەدەستهێنابوو. بەڵام ئەمڕۆ لە دوای زیاتر لە چارەکە سەدەیەک لە دەسەڵاتی حکومەتی هەرێم پوچی و ڕیاکاری ئەم بانگەشە و دروشمانە بۆ جەماوەری خەڵک، لە کوردستانی عێراق و ولاتانی تر، بە تەواوی ئاشکرا بوە. بە بەشێکی بەرفراوانی خەڵک ڕۆشن بەتەوە کە کوردایەتی ناسیونالیستەکان و بەرگریان لە خەڵکی کورد و مافی کورد مانا واقعییەکەی گەیشتن بوو بە دەسەڵات و سەروەت و تاڵانکردنی خەڵک، ئەم جارە لە ڕێگەی ناسیونالیزمی "خۆمانی" یەوە، خەڵکیان لەبەردەم چنگاڵی هەژاری و بێمافیدا بەرەڵاکرد. ئەم ئەزمونە لە کوردستانی عێراقدا لە پێش چاوی هەموانە. بەم پێیە بەوشێوەیە نییە کە ئەگەر کوردستان سەربەخۆ ببێت ناسیونالیزمی کورد بەهێز دەبێت وە یان هەژمونی زیاتر بەدەست دەهێنێت، بە پێچەوانەوە ڕیسواتر و بێئابڕووتر دەبێت.

ئەمە هەمیشە گوتومانە کە چەوساندنەوەی میللی، ستەمی میللی و کێشەی میللی پەردەیەکی شاردراوەیە کە واقعیەت لە پێش چاوی خەڵک دوردەخاتەوە و مەیدان دەدات بە ناسیونالیستەکان کە بانگەشەی ئەوە بکەن و بڵێن کە ڕیشەی هەموو کیشە وگرفتەکانی خەڵک چەوساندنەوەی میللی و ناسیونالیزمی باڵادەستە وە ئەگەر دەستی دەوڵەتی ناوەندی کۆتا بکرێت هەموو گرفتەکان چارەسەر دەبن و کۆمەڵگە دەبێتە گوڵزار. ئەم بانگەشانەی ناسیونالیزمی کورد لە ئۆپۆزیسیۆن بونیدا، کاتێک کە بە دەسەڵات دەگەن لە کوردستانی عێراق لە ئاستێکی بەربڵاوی کۆمەڵایەتیدا بێ ئیعتیبار دەبن، ئەم پەردە شاراوەیە دەچێتە کەنارەوە و واقعیەتی هەڵاواردن و جیاوازی چینایەتی لە کۆمەڵگەدا، قۆشتی نیوان یەکدەرسەدیەکانی دەسەڵاتدار و جەماوەری

خەڵکی هەژار، ڕاست وئاشکرا خۆی نیشان دەدات. زەمینە لە پێناو درککردنی ئەو واقعیەتە بە تەواوی فەراهەم دەبێت کە ناسیونالیزم و کوردایەتی بیروباوەڕێکی ئایدۆلۆژیە و لە خزمەت چینی سەرمایەداردایە. ئەمە ئەو ڕاستیەیە کە ئێمە کۆمۆنیستەکان بەردەوام جەختی لێدەکەینەوە و بە خەڵکی ڕۆشندەکەینەوە بەڵام کاتێک ئەزمونی مێژویی لە چەشنی دەسەڵاتی حیزبە ناسیونالیستەکان لە کوردستانی عێراق دروست دەبێت بە شێوەی ئۆبجێکتیف و پراکتیکی بۆ بەشێکی بەرفراوان لە خەڵک ڕۆشندەبێتەوە کە سەرمایەدار "خۆماڵی" و "دەرەکی یا ناخۆماڵی" نییە و حیزبی ناسیونالیستی "خۆماڵی" کاتێک بە دەسەڵات دەگەن لە دزیکردن و تاڵانکردن و سەپاندنی هەژاری و بێمافی بەسەر جەماوەری خەڵکدا هیچیان لە ناسیونالیستەکانی تر کەمتر نییە. هەموو لەوە تێدەگەن کە کۆمەڵگە دابەش دەبێت بەسەر چینەکاندا نەک بەسەر میللەتەکاندا.

سیما بەهاری: وەک دوا پرسیار ئایا ئێوە هیچ پێشمەرجێک یان داواکاریەکی دیارکراوتان هەیە سەبارەت بە پشتیوانی لە خواستی خەڵکی کوردستانی عێراق لە پیناو جیابونەوەدا؟

حەمید تەقوایی: تا ئەو کاتەی کە پەیوەستە بە ڕیفراندۆمەوە هیچ پێشمەرجێکی بابەتی بونی نییە. ڕیفراندۆم سەبارەت بە یەک پرسیاری سادەیە کە ئایا دەتەوێ لە عێراق جیابیتەوە یان نەخێر. وەڵامی ئێمە بەم پرسیارە پۆزەتیڤە و بە بەڵێیە. ئێمە داوادەکەین کە خەڵکی کوردستانی عێراق بە جیابونەوە دەنگ بدەن. لە هەمانکاتدا ئێمە خوازیاری دروستبونی دەوڵەتی کوردی وە یا حکومەتی کوردی نین بەڵکو خوازیاری دەوڵەتی کوردستانین کە پێکهاتوە لە هاوڵاتیانی ماف یەکسان. لە کوردستانی سەربەخۆدا هەموو خەڵک، چ خۆیان بە کورد بزانن وە چ بە عەرەب و تورکمان و یان هەر میللەتێکی تر پێویستە لە سەر هەموو ئاستەکان لە مافی یەکسان بەهرەمەندبن. دیارە ئەمە پێشمەرجی ڕیفراندۆم نییە بەڵکو پێویستە ببێتە گۆشەیەکی بانگەشە و هوشیارکردنەوە بۆ کۆمۆنیستەکان سەبارەت بە پرسی ڕیفراندۆم.

ئێمە خوازیاری کوردستانێکین کە لەو کۆمەڵگایەدا هەلومەرجی خەبات و تێکۆشان لە پێناو ڕزگاری لە دەسەڵاتی چینی سەرمایەدار بە باشترین شێوە فەراهەم ببێت. سەرئەنجام ڕزگاری خەڵکی کوردستان هاوشیوەی سەرجەم وڵاتانی تر، لە کۆتایدا بە یەکلایبونەوە لە بەرامبەر بەرژوازی خۆماڵی "خودی" و گەیشتن بە یەک کۆمەڵگای سۆسیالیستی فەراهەم دەبێت. هەمیشە ئەم ڕاستیە بەشێک لە بانگەشە و هوشیارکردنەوەی ئێمە بوە و ئەمڕۆ بە تایبەتی پێویستە کۆمۆنیستەکان

لە کوردستانی عێراقدا جەخت لەسەر ئەوە بکەنەوە کە سەربەخۆیی کوردستان هەنگاوێکە بەرەوپیشەوە لە ڕاستای خەبات بۆ گەیشتن ب□ یەک کۆمەڵگای ئازاد و یەکسان و خۆشگوزەرانی سۆسیالیستی.

٢٧ /٤/٢٠١٧

* ئەم بابەتە چاوپێکەوتنێکی سیما بەهاریە لە تەلەفیزیۆنی کەناڵ جەدید لەگەڵ حەمیدی تەقواییدا و دواتریش کراوەتە نوسین و لە ئەنتەرناسیونال□ی ژمارە ٧٠٧ دا بڵاوکراوەتەوە.

وەرگێڕانی لە فارسیەوە: هیوا ئەحمەد